

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Innowacja społeczna „Praktyki wspomagane dla uczniów szkół przysposabiających do pracy szansą na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy” testowana jest w ramach projektu grantowego „Akcja Inkubacja”

Praktyki wspomagane dla uczniów szkół przysposabiających do pracy szansą na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy – prezentacja innowacji społecznej realizowanej przez Centrum Rozwoju Zawodowego - Monika Zakrzewska w ramach projektu grantowego „Akcja Inkubacja”.

Sulejówek, 9 kwietnia 2018 r.

Innowacja społeczna realizowana jest przez Centrum Rozwoju Zawodowego – Monika Zakrzewska

Plan prezentacji

- Kilka słów o innowacjach społecznych
- Model praktyk wspomaganych – założenia
- Szczegółowe wytyczne w zakresie organizacji praktyk wspomaganych w SPdP
- Realizacja innowacji
- Rekomendacje wyływające z okresu testowania

Innowacja społeczna

- Innowacja społeczna to nowatorskie rozwiązanie **(m.in. usługi, produkty, procesy, modele działania, rynki usług, formy organizacji)**, które jednocześnie odpowiadają na potrzeby społeczne bardziej efektywnie niż istniejące rozwiązania oraz prowadzą do nowych lub poprawiają istniejące relacje i więzi społeczne, a także dają możliwość lepszego wykorzystania posiadanych zasobów.

Innowacja społeczna

- Nowatorska metoda lub narzędzie pracy nie stosowane dotychczas w takiej formie (metoda).
- Znalezienie odpowiedzi na problem, który dotychczas nie był widoczny lub skutecznie rozwiązywany w środowisku lokalnym/regionalnym (problem).
- Wsparcie grupy docelowej, która dotychczas nie była skutecznie wspierana lub jej potrzeby nie były rozpoznane (grupa docelowa).

Kluczowe cechy innowacji społecznych

- Relatywne, rzeczywiste nowatorstwo
- Praktyczna implementacja
- Powiązanie z realnymi społecznymi potrzebami
- Troska o efektywność
- Emancypacyjny charakter

Nowatorstwo

„Chodzi po prostu o poszukiwanie jeszcze lepszych, nowatorskich sposobów na naprawę choćby małego wycinka rzeczywistości”.

Praktyczna implementacja

„Ważniejszy od iskry geniuszu jest ogień, który będzie się palić.”

- Innowacja to nie tylko genialny pomysł, idea, ale coś, co działa lub może zadziałać.
- Chodzi o to, aby myśląc o innowacjach społecznych, brać pod uwagę rzeczywistą możliwość ich wdrożenia oraz, jeśli to możliwe, dążyć do przetestowania ich w warunkach, w jakich będą faktycznie funkcjonować.

Powiązanie z realnymi problemami społecznymi

Odpowiadanie na rzeczywiste potrzeby powinno być główną motywacją do tworzenia innowacji. Chodzi jednak o to, by innowacje nie służyły generowaniu nowych potrzeb, ale by w pierwszej kolejności skupić się na tych, co do których wiemy, że są naprawdę palącymi problemami społecznymi

Troska o efektywność

Innowacja powinna wskazywać takie metody działania, które są bardziej efektywne z punktu widzenia relacji nakładów do rezultatów niż dotychczas znane.

Innowacja społeczna – aspekt formalny

- Projekt grantowy „Akcja Inkubacja” realizowany jest przez ECORYS Polska Sp. z o.o. w partnerstwie z Uniwersytetem SWPS
- Finansowanie: Europejski Fundusz Społecznych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

akcjainkubacja.pl

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Innowacja społeczna „Praktyki wspomagane dla uczniów szkół przysposabiających do pracy szansą na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy” testowana jest w ramach projektu grantowego „Akcja Inkubacja”

Cel innowacji społecznej

Celem innowacji społecznej realizowanej przez CRZ Monika Zakrzewska było opracowanie modelu wdrożenia praktyk wspomaganych podczas edukacji szkolnej w otwartym środowisku pracy dla uczniów z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności urodzonych w latach 1990-1999 do programu 3-letniej szkoły przysposabiającej do pracy (SPdP).

Schemat działań w innowacji

- Opracowanie prototypu modelu praktyk wspomaganych na poziomie 3 letniej SPdP jako uzupełnienie programu bloku przysposobienia do pracy w konsultacjach z użytkownikami i przedstawicielami środowiska edukacji
- Opracowanie prototypu narzędzi do kwalifikacji uczniów:
  - profil kompetencji w oparciu o Międzynarodową Klasyfikację Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia ICF,
  - analiza stanowiska pracy,
  - karta dopasowania stanowiska pracy,
  - karta ewaluacji ucznia
- Przeprowadzenie szkolenia dla nauczycieli w zakresie:
  - Elementy metodologii zatrudnienia wspomaganego, w tym zasady szkolenia stanowiskowego, strategia uczenia, wejście nauczyciela w rolę trenera pracy;
  - koncepcja biopsychospołecznego modelu funkcjonowania i niepełnosprawności opartego na filozofii Klasyfikacji ICF

Schemat działań w innowacji

- Wdrożenie zmiany organizacyjnej i programowej w wybranych 2 SPdP – zaadaptowanie modelu praktyk wspomaganych w uzgodnieniu z personelem szkoły
- Rozpoczęcie wdrażania modelu, w tym realizacji praktyk wspomaganych dla uczniów.
- Doradztwo wdrożeniowe i bieżące wsparcie we wdrażaniu modelu dla personelu szkoły (w tym nauczycieli) na etapie testowania.
- Końcowa ocena modelu, w tym modyfikacje, uzupełnienia na podstawie konsultacji środowiskowych i ekspertyz środowiska edukacyjnego

Środowisko testowe innowacji

- Szkoła Przystosabiająca do Pracy przy Zespole Szkół Specjalnych Nr 85, ul. Elektoralna 12/14 w Warszawie
- Szkoła Przystosabiająca do Pracy przy Zespole Szkół Specjalnych, ul. Nowogrodzka 4 w Łomży

Produkt finalny innowacji

Praktyki wspomagane

Przewodnik dla ucznia szkoły
przysposabiającej do pracy

MODEL WDROŻENIA PRAKTYK WSPOMAGANYCH w szkołach przysposabiających do pracy

Podręcznik instruktażowy dla nauczycieli

Prezentacja modelu praktyk wspomaganych – założenia w stosunku do uczniów

- W praktykach wspomaganych mają możliwość uczestniczyć wszyscy uczniowie Szkoły Przystosabiającej do Pracy.
- O kwalifikacji uczniów/uczennic do udziału w praktykach wspomaganych stanowi ocena dokonana przez zespół nauczycieli i specjalistów, najbliższego otoczenia, samej osoby z niepełnosprawnością na podstawie karty kompetencji ucznia.
- Jeśli poziom funkcjonowania ucznia w momencie oceny nie pozwala na zakwalifikowanie go do udziału w praktykach wspomaganych to należy znaleźć dla niego inne możliwości realizacji celów zawodowych na terenie szkoły.

Prezentacja modelu praktyk wspomaganych – założenia w stosunku do uczniów

- W przypadku grupy zróżnicowanej ze względu na poziom funkcjonowania poszczególnych jej członków i konieczności podziału zespołu klasowego na 2 grupy (np. przy 8-osobowej klasie) możliwe jest zastosowanie następującego rozwiązania: jeżeli jedna grupa udaje się na praktyki wspomagane, to pozostali uczniowie zostają dołączeni na zajęcia z przedmiotu przysposobienie do pracy do innych klas. Wówczas także realizują podstawę programową w zależności od swoich potrzeb i możliwości psychofizycznych. Należy pamiętać jednak o nieprzekraczaniu maksymalnej liczby uczniów w klasie, przewidzianej prawem. Liczba uczniów w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym – nie więcej niż 4, w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – nie więcej niż 8

Prezentacja modelu praktyk wspomaganych - założenia organizacyjne w oparciu o obecnie obowiązujące przepisy prawne

- Wykorzystanie godzin przedmiotu „przysposobienie do pracy” do realizacji praktyk wspomaganych.
- Dokonanie, w ramach w/w przedmiotu podziału klasy na 2 grupy, co umożliwi rzetelne wsparcie uczniów przez nauczyciela-trenera pracy, podczas odbywania przez nich praktyk. Najbardziej optymalna liczba uczniów w grupie wychodzącej na praktyki poza szkołą wynosi 2-4 osoby.
- W doborze liczebności grup uczniów udających się na praktyki grupowe należy uwzględnić indywidualne potrzeby i możliwości uczniów, zasoby i możliwości szkoły oraz lokalnego rynku pracy.
- W doborze częstotliwości wyjść grupowych oraz indywidualnych na praktyki należy uwzględnić indywidualne potrzeby i możliwości uczniów oraz zasoby i możliwości lokalnego rynku pracy i środowiska społeczno-kulturowego ucznia.

Prezentacja modelu praktyk wspomaganych - założenia organizacyjne w oparciu o obecnie obowiązujące przepisy prawne

- Możliwy jest udział uczniów w praktykach poprzez wykorzystanie godzin zajęć rewalidacyjnych, które według Podstawy Programowej mają na celu „doskonalenie samodzielności osobistej i społecznej” ucznia. Wówczas następuje włączenie do realizacji praktyk wspomaganych nauczycieli specjalistów, szczególnie prowadzących zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia usamodzielniania, treningu społecznego, terapii mowy, itp.
- Praktyki grupowe odbywają się co najmniej jeden raz w tygodniu w, najbardziej dogodnym/ych dniu/ach tygodnia, praktyki indywidualne są realizowane, w miarę możliwości, dwa razy w tygodniu podczas dwóch dni pracy szkoły.
- Konieczne jest zatrudnienie na pełen etat w szkole doradcy zawodowego z kwalifikacjami z zakresu pedagogiki osób z niepełnosprawnością intelektualną.

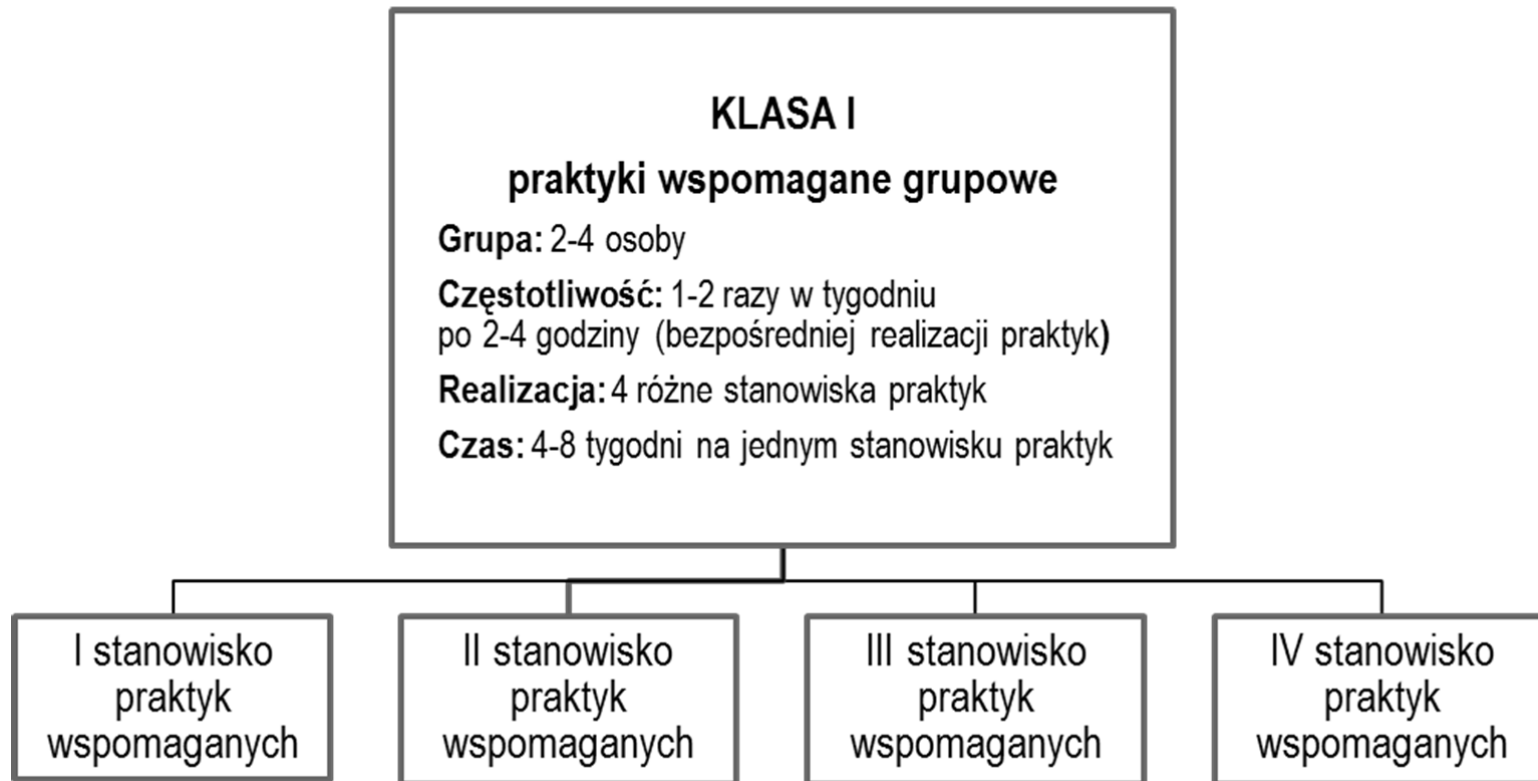

Prezentacja modelu praktyk wspomaganych - założenia organizacyjne w oparciu o obecnie obowiązujące przepisy prawne

- W placówkach, w których już jest zatrudniony doradca zawodowy wskazane jest, by brał on udział w praktykach wspomaganych. Obserwacja uczniów na różnych stanowiskach dostarczy ważnych informacji o funkcjonowaniu uczniów, o ich szczególnych potrzebach, możliwościach, a także problemach, które powinny być rozwiązywane również na innych przedmiotach nauczania lub na indywidualnych/grupowych sesjach z doradcą zawodowym.
- W planie pracy szkoły na dany rok szkolny należy uwzględnić realizację praktyk wspomaganych w tygodniowym rozkładzie zajęć.
- Ważny jest wybór nauczycieli, którzy wcielą się w rolę trenerów pracy i wraz z uczniami, przy odpowiednim przydziale czynności, będą wspierać uczniów podczas praktyk.

Szczegółowe wytyczne organizacji i realizacji praktyk wspomaganych w klasie I

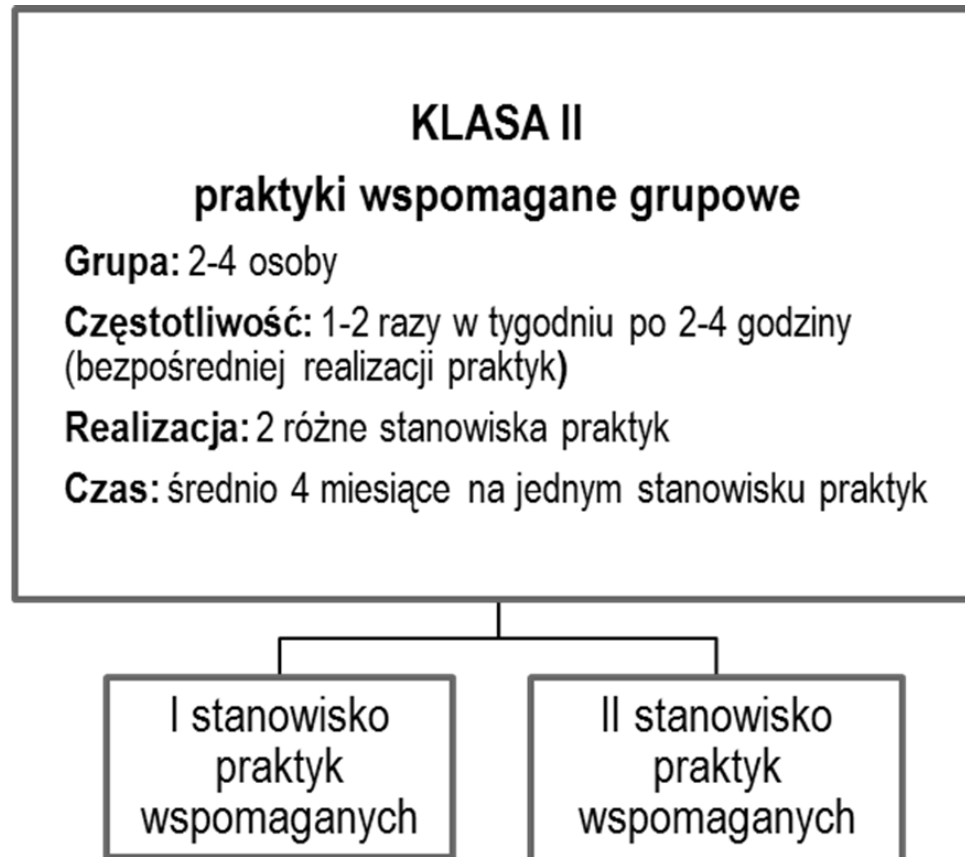

Szczegółowe wytyczne organizacji i realizacji praktyk wspomaganych w klasie I

- Celem praktyk wspomaganych w I klasie jest zapoznanie uczniów z rynkiem pracy, z różnymi rodzajami prac, na różnych stanowiskach pracy, oraz umożliwienie uczniom sprawdzenia praktycznych umiejętności i wiedzy w naturalnych warunkach zakładu pracy.
- Praktyki wspomagane powinny się rozpocząć od października, jednak dopuszczalne jest rozpoczęcie praktyk wcześniej lub później dostosowując się do możliwości związanych z organizacją praktyk.
- Wielospecjalistyczna ocena funkcjonowania ucznia, powinna być dokonana do końca września. Na podstawie informacji uzyskanych podczas wielospecjalistycznej oceny należy przygotować kartę kompetencji ucznia, na podstawie której uczeń będzie zakwalifikowany na praktyki wspomagane. Pod koniec września cały zespół nauczycieli i specjalistów wraz z członkami najbliższego otoczenia i samym uczniem opracowuje zintegrowany wielospecjalistycznie Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny. Elementem tego Programu powinny być cele, które mają związek z realizacją praktyk wspomaganych dla ucznia. Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny podlega monitorowaniu, okresowej ewaluacji i modyfikowaniu.

Szczegółowe wytyczne organizacji i realizacji praktyk wspomaganych w klasie II

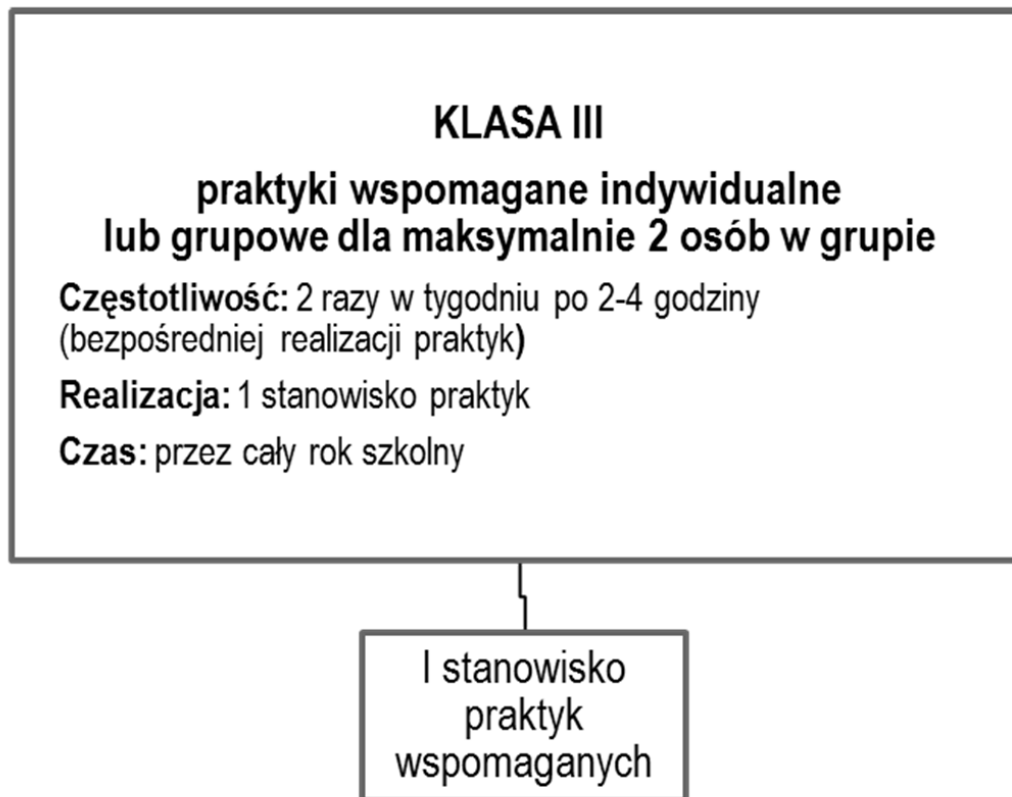
Szczegółowe wytyczne organizacji i realizacji praktyk wspomaganych w klasie II

- Celem praktyk wspomaganych w II klasie jest uczenie się różnych czynności już na dwóch wybranych (preferowanych) przez ucznia stanowiskach pracy.
- Przy wyborze miejsca praktyk kierujemy się indywidualnymi preferencjami każdego ucznia. Dobór miejsca praktyk będzie wynikał także z ze zdobytych wcześniej doświadczeń zawodowych. Praktyki powinny rozpoczynać się od października, jednak dopuszczalne jest rozpoczęcie praktyk wcześniej lub później dostosowując się do możliwości pracodawcy, wykazującego wolę przyjęcia grupy uczniów na praktykę.
- We wrześniu zespół nauczycieli, specjalistów z udziałem najbliższego otoczenia i samego ucznia na podstawie ewaluacji dokonanej po I roku modyfikuje Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny (Plan Działań) planując cele na II rok pracy.

Szczegółowe wytyczne organizacji i realizacji praktyk wspomaganych w klasie III

Szczegółowe wytyczne organizacji i realizacji praktyk wspomaganych w klasie III

- Celem praktyk w klasie III jest uczenie się pracy już na konkretnym stanowisku, dopasowanym do zainteresowań i predyspozycji ucznia, na wybranym przez ucznia stanowisku pracy, przy indywidualnym wsparciu nauczyciela (specjalisty, doradcy zawodowego) będącego w tej sytuacji trenerem pracy. Wskazane jest, aby praktyka indywidualna dotyczyła szerokiego grona uczniów, których potrzeby i możliwości psychofizyczne na to pozwalają.
- Przy organizacji praktyk indywidualnych konieczne będzie łączenie grup międzyoddziałowo, pamiętając jednak o nieprzekraczaniu liczby uczniów w klasach. Funkcję trenera pracy będzie pełnił wówczas doradca zawodowy, zatrudniony w szkole, pedagog, psycholog lub inny specjalista np. zajęć rewalidacyjnych, który wraz z uczniem realizowałby indywidualną praktykę.
- Przy ustalaniu optymalnej częstotliwości praktyk indywidualnych w klasie III Szkoły Przystosabiającej do Pracy, założono wyjście ucznia wraz z nauczycielem/ trenerem dwa razy w tygodniu, jednak tworząc najbardziej dogodne rozwiązanie dla danej szkoły, należy uwzględnić indywidualne potrzeby i możliwości ucznia oraz zasoby i możliwości lokalnego rynku pracy i środowiska społeczno-kulturowego.

Odrywanie i budowanie indywidualnego potencjału – krok po kroku

Określenie kompetencji ucznia – przygotowanie karty kompetencji, w której zawarte są obszary (kompetencje kluczowe) istotne z punktu widzenia funkcjonowania na rynku pracy.

Karta kompetencji jest zbiorem informacji pozyskanych w procesie diagnozy, spotkań doradczych, obserwacji ucznia oraz uwzględnia perspektywę najbliższego otoczenia (najczęściej rodziny) na temat funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością intelektualną.

Informacje zebrane w karcie kompetencji ucznia pozwolą na identyfikację potencjalnych miejsc praktyk, na których uczeń będzie mógł zdobywać doświadczenie zawodowe na etapie kształcenia w SPdP ułatwiające mu proces tranzycji.

Karta kompetencji składa się z trzech części:

- I część dotyczy kompetencji kluczowych – dane zbieramy z procesu wielospecjalistycznej diagnozy, informacji pozyskanych od otoczenia (karta kompetencji wypełniana przez najbliższe otoczenie ucznia i samego ucznia);
- II część dotyczy czynników środowiskowych – dane zbieramy na podstawie obserwacji, wywiadu z uczniem oraz w oparciu o posiadaną dokumentację;
- III część dotyczy czynników osobistych – dane zbierane przez doradcę zawodowego w procesie poradnictwa, lub innych specjalistów

Odrywanie i budowanie indywidualnego potencjału – krok po kroku

- Wybór praktyk dla ucznia jest ściśle powiązany z określonymi kompetencjami ucznia oraz jego preferencjami i możliwościami. Konieczne jest **przeprowadzenie analizy wybranych miejsc praktyk** w celu określenia wymagań/kompetencji z punktu widzenia stanowiska pracy. Analizy należy dokonać w oparciu o Kartę analizy stanowiska praktyk.
- Kolejnym krokiem jest **dopasowanie miejsca praktyk**, czyli skorelowanie poziomu kompetencji ucznia z wymaganiami stanowiska praktyk w celu określenia deficytu kompetencji bądź barier środowiskowych i w związku z tym zbudowania strategii wsparcia ucznia. Dopusowanie dokonywane jest poprzez wykorzystanie Karty dopasowania miejsca praktyk.

Odrywanie i budowanie indywidualnego potencjału – krok po kroku

- Niezwykle istotnym krokiem jest proces uczenia się/ nabywania kompetencji zawodowych w zakładzie pracy podczas realizacji praktyk wspomaganych. Odpowiednia strategia uczenia w oparciu o analizę zadania i bieżące monitorowanie postępów ucznia są kluczem do sukcesu. Do monitorowania postępów ucznia rekomenduje się wykorzystanie Karty oceny ucznia w miejscu praktyk
- Obligatoryjnie po każdym cyklu edukacyjnym (po każdej klasie) należy dokonać całościowej ewaluacji wykorzystując do tego Kartę ewaluacji. Ewaluacja służy korygowaniu ewentualnych błędów, planowaniu zmian a przede wszystkim poszerzaniu zakresu kompetencji poprzez planowanie z uczniem kolejnych celów sprzyjających jego rozwojowi.

Schemat procesu odkrywania i budowania indywidualnego potencjału ucznia

Realizacja praktyk

Łącznie w praktykach wspomaganych uczestniczyło 20 uczniów.

Szkoła Przesposabiająca do Pracy w Łomży zrealizowała praktyki wspomagane dla łącznie 11 uczniów, w następujących miejscach:

- Spółdzielnia Socjalna Alexis specjalizująca się w produkcji wyrobów tekstylnych (praktyka grupowa dla uczniów II Klasy, uczestniczyło w niej 4 osoby),
- Myjnia samochodowa (praktyka grupowa dla uczniów II Klasy, uczestniczyło w niej 3 osoby),
- Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli (praktyka grupowa dla uczniów I Klasy, uczestniczyło w niej 3 osoby),
- Firma Edpol Food&Innovatin produkująca dodatki do żywności (praktyka indywidualna dla ucznia klasy III).

Szkoła Przesposabiająca do Pracy w Warszawie realizowała praktyki wspomagane dla łącznie 9 uczniów, w następujących miejscach:

- Fundacja „Pożywienie darem serca” – Bar Vega (2 grupowe praktyki dla łącznie 7 osób)
- Przedszkole nr 16 „Zaczarowany zakątek” (indywidualna praktyka dla uczennicy klasy III)
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Małgorzata Lis – Salon fryzjersko-kosmetyczny (indywidualna praktyka dla uczennicy klasy III).

Rekomendacje zwiększające użyteczność modelu w zakresie organizacyjnym (bez zmian aktów prawnych)

- Planując wdrożenie praktyk wspomaganych należy w tygodniowym rozkładzie zajęć zaplanować stałe dni i równoległe godziny, w których odbywają się praktyki wspomagane dla wszystkich klas. Takie rozwiązanie pozwoli na elastyczną rotację uczniów pomiędzy grupami na poszczególnych praktykach. Jest to niezbędne szczególnie w przypadku praktyk grupowych organizowanych w I i II klasie.
- W celu zapewnienia uczniom warunków do realizacji praktyk na wybranych stanowiskach, w tym na stanowiskach związanych z wytwarzaniem, pakowaniem, dystrybucją nieopakowanej żywności lub wody przeznaczonych do spożycia, przygotowawaniem i wydawaniem posiłków, myciem naczyń i pojemników przeznaczonych na żywność lub w kontakcie z dużą liczbą ludzi bądź dzieci do lat 6 konieczne jest posiadanie przez nich książeczki do celów sanitarno-epidemiologicznej.

Rekomendacje ułatwiające wdrożenie modelu praktyk wspomaganych (wymagające zmian na poziomie aktów prawnych)

- Wskazana byłaby zmiana Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. 2017 poz. 703) w Załączniku nr 9 dotyczącym ramowego planu nauczania dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi:
  - Zmiana 1 - Przy przedmiocie „przysposobienie do pracy” – powinien być obligatoryjny podział oddziału klasowego na grupy, co umożliwiłoby realizację praktyk wspomaganych dla uczniów bez konieczności wykorzystywania godzin z innych przedmiotów lub angażowania innych specjalistów
  - Zmiana 2 – W ramowym planie nauczania SPdP konieczne jest uwzględnienie godzin z doradztwa zawodowego (tak jak np. w przypadku ramowych planów nauczania dla oddziałów przysposabiających do pracy organizowanych w klasach VII i VIII szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym).

Lidia Klaro-Celej

l.klaro-celej@wp.pl

Marzena Bałtowska-Jucha

marzena.baltowska@psoni.org.pl

Innowacja społeczna realizowana jest przez Centrum Rozwoju Zawodowego – Monika Zakrzewska